

ni kot člani UJU. 4. Končno si dovoli Izvršni odbor opozoriti društvo, da s takim svojim postopanjem krši stanovsko in organizacijsko disciplino, ker vse nasprotuje čl. 2. pravil UJU.

O spomenici »akcijskega odbora« in njegovih dopisih, o tožbi in listu »Edinstvo« ne bom govoril, ker je to storil tovaršeničen.

Nov učni načrt.

Ker so naši učni načrti za osnovne šole zastareli, je izdalo ministrstvo prosvete nov učni načrt. Izdelala ga je posebna komisija v ministrstvu. Vršila se je nato v septembru konferenca nadzornikov pri obeh prosvetnih oddelkih v Sloveniji. Sreski šolski nadzorniki pa so potem sklicali učiteljsko po posameznih srezih na posvetovanje. Novi učni načrt je sicer prirejen mestoma po principih, ki jih zasleduje moderno šolstvo. Pozna se mu pa, da ga je izdelala samo gošpoda pri zelenih mizah, kar je velika gošpoda. Ker upošteva načrt le štiriletno šolsko dobo, in ker je načrt vsled neprimerne razdelitve snovi in ur večinoma neizvedljiv, ga je naše učiteljsvo odklonilo. Sedaj izdelujejo v ministrstvu zopet nov načrt.

Osnutek novega šolskega zakona.

Koncem septembra 1926 je prejelo prosvetno ministrstvo od Izvršnega odbora UJU v Beogradu projekt novega šolskega zakona, ki ga je nameraval Izvršni odbor predložiti takratnemu ministru prosvete g. Trifunoviću. Načrt je bil isti, kakor je bil priobčen v »Učit. Tov.« št. 22. od 4. junija 1925, samo da so bile vanj vnešene izpremembe, ki jih je sprejela skupščina UJU v Subotici. Izpremenjena so bila tudi nekatera druga mesta.

Anketa pri poverjeništvu UJU — Ljubljana je stavila svoje pripombe v zmislu zahtev, ki so jih stavila okrajna učiteljska društva leta 1925. Komaj pa ga je poverjenišvo vrnilo s nekaterimi svojimi izmenami in dopolnitvami, že je izšel nov projekt šolskega zakona, ki ga je izdelal po naročilu prosvetnega ministra g. Radića načelnik Osnovne Nastave dr. Sigismund Čajkovic, prof. na višji pedagoški šoli v Zagrebu.

Načrt smo ponatisnili. Izšel je kot prilogi »Učit. Tov.« št. 17. z dne 2. decembra 1926. Vse učiteljsvo smo pozvali k soodelovanju.

Med tem je sklicalo tudi ministrstvo prosvete posebno komisijo, ki je predelavala ta načrt. V komisiji je bil tudi tovaršeničen Flerč. Komisija je že izvršila svoje delo.

Poverjenišvo je prejelo od komisije redigiran predlog zakona o narodnih šolah, ki ga je predložil g. minister prosvete Trifunović narodni skupščini v razpravo. Ker je na dnevnem redu današnje seje o tem posebna točka, ne bom izgubljal nadaljnjih besed.

Naše socialne ustanove.

Se nekaj besed o naših socialnih ustanovah! Predvsem omenjam tu Učiteljsko Samopomoč, ki se je razvila v mogočno silo. Danes šteje 2040 članov, in posmrtnina znaša 10.200 Din. To so lepi novci, ki jih prejmejo preostali za umrli. Rešeni so s tem težkih in bridkih skrbi toge in žalosti. Vse učiteljsvo bi moralo postati nje član.

Učiteljski dom v Mariboru se razvija prav povoljno. Ima že okrog 300.000 Din premoženja, kar je za njegov kratek obstoj precejšnja vsota, ki kaže veliko poštrevnost tovaršev in tovaršice mariborske oblasti.

Manj ugoden je položaj Učiteljskega konvikta v Ljubljani. Omenjam tu poslaničco »Vsem dobrim srcem«, ki jo je objavila »Pomožna akcija« v »Učit. Tov.« in vseh dnevnih. Pozdravljamo vsako akcijo, ki ima namen čimprej uresničiti naše dolgotrajne želje po lastnem domu.

Zveza državnih nameščenecv.

Dotaknem naj se kratko zveze državnih nameščenecv. Z okrožnico z dne 31. avgusta 1926, št. 107 smo pozvali vsa društva, naj razpravljajo o pristopu k tej zvezi. Večina društev je smatrala to za neobhodno potrebno, da ustvarimo enkratno fronto vseh državnih nameščenecv v državi. Ona naj bi bila naša zaščitnica v vseh vprašanjih, ki so skupna nam vsem. Preko nje bi se ne smelo izvršiti ničesar! Z nadaljnjo okrožnico smo prosili vsa dru-

štva, da vstavijo v proračun za vsakega člana 12 Din letno, ki jih obračunajo glavni nemu blaginju. V poslednjem času pa ste prejeli še kratek poziv zaradi prijave članstva. Društva, ki še niso poslala članskih seznamov, naj pošljejo iste v 5 izvodih, ostala pa naj dološijo še 2 izvoda. V odboru zveze je tovaršeničen. Več o tem bo govoril pri 4. točki tovaršeničnik.

Naš tisk.

Tisk je danes velesila, ki vodi vse! Zato bi bila naša organizacija brez listov mrtva. Škoda le, da ne moremo izdajati vseh listov vsaj v istem obsegu in v istem številu kot prej. Slabo gospodarsko stanje poverjenišva iz prejšnje dobe nas je prisililo, da smo morali opustiti začasno »Prosveto« in »Omladino«. Zato pa nam je ostal zvest »Tovariš«, ki neustrašeno zastopa naše stanovske interese.

Nameščanja in premeščanja učiteljsva.

Kljub prošnjam in protestom se ponavlja leto za leto ista pesem. V začetku šolskega leta ima marsikatera šola preveč učnih oseb, dočim so druge šole brez učiteljsva. Pripisujemo največ krivde našim prosvetnim oblastvom.

Da bi odpravili vsaj deloma ta nedostatek, smo se obrnili že dvakrat na vsa okrajna učiteljska društva ter prosili poročila o nadštevilnih učnih osebah in pa o nezasedenih mestih, da bi mogli energično nastopiti v tem oziru in ugotoviti vzroke teh nedostatkov. Odgovorila so le nekatera društva, dočim so druga očividno zadovoljna. Na zadnjo tozadevno okrožnico pa le prosimo odgovora, čeprav negativnega.

Naše pravne pridobitve.

Ako ne bi v dobi deklaracijskega gibanja dosegli prav ničesar drugega kakor to, da je po večini prenehalo tisto ostudno premeščanje učiteljsva po § 71. pod plaščem službene potrebe, pod katerim se je skrivalo le politično kopito, bi bilo mnogo, jako mnogo.

MIRKO VAUDA:

K novemu projektu novega šolskega zakona.

(Dalje.)

Olajšave šolskega obiska.

Čl. 14. dovoljuje takorekoč roditeljem, deco najvišjih (?) šolskih let obdržati ob času poljskega dela doma ter za tako deco uvaža zimске razrede. Načelno moramo biti proti tej določbi, ki je povrh glede presplošne, neprecizne navedbe »najvišjih godišta« ter »za vreme poljskih poslov«, ki trajajo od meseca marca do decembra, pomankljiva. Zopet ponavljam, da odklanjamo uvedbo zimskih razredov, ker v tem slučaju podiramo, kar smo s poukom v polletju ustvarili, da ne naštevam še številnih drugih zlih posledic zimskih razredov za učence in učiteljsvo.

Vendar sedaj sledečo drugo besedo! Kdor deluje na podeželskih šolah, živi in kolikar čuti z ljudstvom, je pri razmišljanju o tem členu prišel do dveh zaključkov.

1. Izpostavljen in hrbet drži v vsem boju za redni pouk in šolski obisk večino ma, če ne celo edino, ubogi učitelj sam!

2. Silnejše in odločilnejše kot paragrafske določbe so in ostanejo — osebno v današnji dobi, socialne in gospodarske razmere. Upajmo, da so te le prehodne; zato pa predlagam čl. 14. kot prehodno določbo za podeželske šole v sledeči obliki: Ako revni roditelji neobhodno rabijo deco, ki obiskuje 7. ali 8. šol. leto (ne glede na starost!) z dobrim uspehom in dotedanjim rednim šolskim obiskom, se tako deco lahko v času najnujnejših poljskih opravil oprosti šolskega obiska naj več 3 mesece, a deco je uporabljati le za najlažja, otroški telesni razvitosti primerna opravila. — Uvedba zimskih razredov pa naj odpade.

Čl. 15. naj s spremembo čl. 12. in 14. odpade; istotako ni potem potreben čl. 16.

Čl. 17. je na mestu. Večina držav je koledarskem letu ter je tako oproščeno osnovno šolo v tem smislu reformirala. Umestno bi bilo tu še dostaviti čl. 17. projekta šolskega zakona iz leta 1925, ki govori o namenu nižje osnovne šole (prvih 4 šolskih let!)

tudi ne zgolj poklicna izobrazba, ki ne more ustvariti in do veljave spraviti človečnosti v posamezniku.

Pestalozzi se zavzema za intelektualno in moralno-vzrsko vzgojo, kateri se naj podredi poklicna in strokovna izobrazba. »Kako Jerica uči svoje otroke«, naravnost pesniško. Tam tudi govori o verski vzgoji; zahteva vero s srcem in ne vere na jeziku. On vidi propast posameznika in naroda v opustošenem srcu brez verske in moralne vzgoje. Le tisti je v vsakem stanu in poklicu pravičen ter vrl človek v družabnem življenju, kdor je strokovno izobražen ter pravno in versko vzgojen. Torej dvojje povdarja Pestalozzi: glavna je individualna vzgoja, na katero se opira socialna in enako glavna oziroma višja je vzgoja k pravi človečnosti na podlagi pravno-verske vzgoje napram poklicni ali strokovni izobrazbi. Saj socialna pedagogika itak ni nova znanost, ki bi hodila popolnoma ločeno svojo pot, ona je le posebna smer oziroma naziranje v pedagogiki, ki gleda vzgojo in znanost o njej s posebnega socialnega stališča. Človek v socialni pedagogiki ni osamljeno, abstraktno bitje, ampak socialno bitje — posameznik človeške družbe, ki je iz nje izšel ter je za njo določen. Brez dvoma je posameznik bitje, ki se bistveno loči od drugih po svo-

jih individualnih lastnostih, ter je in ostane individualizacija glavna naloga vse vzgojne umetnosti.

S tem pa ni rečeno, da se sme drugi vidik: človek se vzgaja za človeško družbo, popolnoma zanemariti; saj ne vzgajamo posameznika zase, ampak za družbo, kakor ga obratno tudi družba že od prvega začetka vzgaja telesno in duševno.

Družina, šola, cerkev, poklic in država nas obdajajo neprestano s raznimi vzgojnimi napravami, da celo naše imetje in življenje je odvisno od teh vzgojnih činiteljev, ki ne delujejo vedno v vsakem oziru dobro, temveč večkrat tudi slabo, kakoršna je pač družba sama. Vzgoja je le v družbi možna za družbo ter po družbi. Zato ni socialne pedagogike brez individuala kakor ni individualne pedagogike brez družbe.

Mogočni vpliv Pestalozzi je pedagogike je bil izreden; saj so k njemu prihajali razni državniki in kronane glave po svet, da bi svoje države na podlagi vzgoje izpremenili v kulturne države. Iz njegove značajne in vrle osebnosti izhaja v prvi vrsti ta vpliv, ker je s svojim vzornim življenjem in neumornim, poštrevovalnim delom kazal brez vsake ošabnosti in napuha oduševljeno, iskreno ljubezen do otrok — do tlačenega naroda in vsega človeštva.

Res je, da se ne moremo veseliti drugih posebnih pridobitev, pa tudi posebnih izgub ne zaznamujemo. Izplačevanje razlik napreduje le počasi. Ako pojde tako dalje, bomo čakali še najmanj 20 let na izplačila. Vlada se v tem oziru ne gane, akopprav pritiskamo vedno nanjo. Ukinitve stanovanjskega zakona nam utegne prinesiti nekaj neaprlik. Upajmo pa, da se stanovanjska miszerija le zmanjša dotlej. V kolikor smo poučeni, so iz finančnega zakona izpadle nevarnosti, ki so grozile uradništvu. Vendar pa moramo biti pripravljeni, da bodo skušali z redukcijami tudi pri učiteljsvu. Zato moramo biti čuječi.

Omembe vredna se mi zdi pridobitev, da zadobi učitelj stalnost v službi takoj, ko napravi usposobljenostni izpit. 100% plačo mu seveda priznajo šole po podpisu dotičnega odloka. Tudi avtomatično napredovanje v položajni plači je važno za vse. Po drobnejše o tem sledi v poročilu tovaršeničnika.

Napredni hočemo biti v dejanju.

Dovolj! Podal sem Vam poročilo o stanju organizacije, ne z lepimi, visokodonečimi besedami, ampak tako kakršno je. Kar smo mogli, smo doslej storili. Vse drugo pride, mora priti še na vrsto. Borili se bomo dosledno proti vsem, ki hočejo razbiti za vsako ceno našo stanovsko organizacijo. ščitili bomo odločno svobodo mišljenja članstva, ker je to temelj našega boja, a tudi temelj lepše, naprednejše in svobodnejše bodočnosti našega stanu.

Nismo napredni samo tedaj, kadar bomo prisegali samo na politična gesla gotove stranke. Ne! Napreden je vsak učitelj, ki stremi za napredkom modernega šolstva, ki stremi za povzdigo svoje stroke, svojega stanu in narodne prosvete v državi.

Zato naprej, neustrašeno naprej po začrtani poti v lepšo, svobodnejšo bodočnost! (Splošno odobravanje).

(Nadaljnje poročilo o seji sledi.)

črpnjša določila, vsaj v obsegu čl. 25. iz našega projekta šolskega zakona leta 1920.

Analfabetiski tečaji.

Čl. 23. Tečaju za nepismene moramo priznati pač vso važnost in nužnost, a kot je polaz »dobrovoljan«, tako bodi prostovoljen in primerno dobro (kot nadurni puk po težkem delu v osnovni šoli) nagrajen tudi pouk v tem tečaju ter pri takih telesno in bogvekak duševno »doraslih« učencih!

S tem sem s kratkimi opombami priobčil svoja mnenja k posameznim členom 2. poglavja projekta zakona o narodnih šolah. Smatram pa, da prikazuje to poglavje velike vrzeli ter s 24. členom nikakor še ni sklenjeno.

V to poglavje še spadajo ter bi morale sedaj slediti še sledeče določbe: smoter in učna obveznost ostalih narodnih šol, torej v prvi vrsti nadaljevalnih, potem meščanskih, pomožnih in drugih šol. Čakati bomo še torej morali na posebne zakone ali uredbe o teh šolah, katere torej zakonodajca izključuje iz področja in pojmovnega obsega narodnih šol, čeprav vrste istih imena navaja v 8. členu. Zato je naziv zakona popolnoma pogrešen ter bi se na podlagi obstoječega projekta moral zvati pravilno le »Osnova zakona o zabaviščih in osnovnih šolah kraljevine SHS.«

(Dalje prihodnjič.)

Nevolje bugarskog učiteljsva.

(Konec.)

Razmerje med delodajalci in delojemalci.

Radnici so odavno osetili na svojim leđima ovo pravilo: što je večja ponuda a manja potražnja radnih snaga, to se ove teže plasiraju, jeftinije plaćaju, nameću im se nepovoljniji uslovi. Te takozvane rezervne armije radnika uzrok su obaranju radnica i produženju radnog vremena. Utvrđeno je i to važi kao elementarna istina; položaj radnika u prvome redu zavisi od odnosa između ponuda i potražnje radnih snaga.

Taj temeljni sociološki zakon jednako važi i za intelektualne radnike. Krajnje je vreme da se i kod nas shvati: činovnici su u istom položaju prema državi kao što su radnici prema poslodavcima. Što je manje inteligencije, u toliko se ona više traži i bolje nagraduje i obrnuto: Što je ima više, u toliko pada njena vrednost, u toliko se većma njen celokupni položaj pogoršava.

Brezposelnost učiteljsva.

Ono što bugarske učitelje baca u najveću brigu, to je besposlica. Ona je uzela i uzima strašne razmere. Neprestano gubi karakter privremenosti. Postaje nešto normalno. Sve više izjednačuje po položaju intelektualne radnike sa njihovim manuelnim drugovima i najrečitije dokazuje da su interesi i jednih i drugih identični.

Hiperprodukcija inteligence.

U Bugarskoj ima vrlo mnogo inteligencije. Ako se ne može govoriti o hiperprodukciji, a ono se ne može da ospori ni to, da tamo danas traži posao hiljade intelligenata, a posla nema. Nećemo ulaziti u to, da li su i u Bugarskoj mnoga činovnička mesta popunjena ljudima bez kvalifikacija, već ćemo računati s onim što jeste. Još pre rata u Bugarskoj se osećala navala od inteligencije. Sada još više. Graničnice bugarske države ishodom rata su sužene. Mnoga i mnoga činovnička mesta ukinuta. Zatim skoro sva inteligencija (većinom učitelji i sveštenici) iz Makedonije, Trakije i Dobrudže je emigrirala u Bugarsku.

Učiteljski naraščaj.

Dalje, usled nezapamćene ekonomske krize, koja je u Bugarskoj oštirila nego i kod nas, mnogi učitelji i uopšte inteligenti, koji su ranije bili privatno zaposleni, okrenuli su se državi i traže službu. Pa onda, dolaze nove generacije. Samo prošle školske godine je svršilo 1800 — hiljadu osam stotina mladića i devojaka učiteljske škole i sve to čeka postavljenje, a mesta nema. Ne samo što nema praznih mesta, nego se još u obliku redukcije vrše otpuštanja.

Boj za obstanek.

Toliki broj kandidata za službu s jedne strane, a neverovatno malo ili nimalo upražnjenih mesta s druge strane, sve je to izazvalo bezobzirnu konkurenciju, borbu za parče hleba, pri čemu su mnogi karakteri poklecnuli. Često se dešavaju nemile pojave: pribegavanje nepoštenim načinima, užasno podvaljivanje i t. d. sve u svrhu da se konkurent potisne, da se dođe do željene službe.

Beg inteligence u manuelne poklice.

U Bugarskoj su učestali slučajevi, da se inteligentni ljudi, sa srednjom po čak i sa fakultetskom spremom, odaju poljoprivrednom zanimanju. Nisu to velikoposednici niti opet stručnjaci — agronomi, već siromašni inteligenti, koji nisu mogli dobiti službu ili takvi, koji nisu zadovoljni svojim položajem činovnika, hteli bi da budu nezavisniji i veruju, da će tako bolje

sebe materialno da obezbede. Uzimaju zemlju pod arendu i obraduju je. Tu skoro pričao mi je jedan bugarski novinar, bivši sudija, ovo. Dvojica njegovih kolega, odličnih sudija, koji bi mogli doći do dobrih karijera, zahvaljuju se na službi, nabavljaju poljoprivrednu literaturu i počínju se baviti zemljoradnjom. Ova fakta vrlo lepo ilustriraju stanje bugarskih činovnika. Kad su sudije primorane da napuštaju državnu službu šta li je tek ostalo za učitelje. S druge strane ona ističu kolika je besposlica kad se mnogi školovani ljudi laćaju fizičkog posla, na koji nisu naviknuti i koji je za njih mučenje. Ipak tih, koji na ovaj način rešavaju pitanje zaposlenja, je sasvim malo u upoređenju sa onima, koji čekaju službu.

Enotna, strnjena organizacija je rešitev.

Svake se godine povečava i povečava se armija kandidata za učiteljsku službu. Za to smo rekli da je teško popraviti stanje bugarskog učiteljstva. Bar u našim prilikama. Ono se može samo ublažiti stvaranjem jedne jedine organizacije na strogoj sindikalnoj bazi, organizacije, koja bi obuhvatila sve učitelje(ice) i u kojoj bi se svaki, od najzaturanijeg konzervativca do najekstremnijeg liberalca, osjećao kao u svojoj kući. Za radikalno lečenje ovog stanja potrebne su dublje promene, koje zassecaju u samu strukturu današnjeg društva. Ali to je drugo pitanje. S.

Splošne vesti.

— Anketa poverjenjstva UJU Ljubljana o projektu šolskega zakona. Oba prosvetna oddelka sta dovolila dopust onim tovarišem, ki so bili na seji širjega sosveta v Celju izvoljeni, da podrobno pregledajo načrt šolskega zakona. Anketa je predelala ves načrt in sestavila nove predloge, ki naj jih Izvršni odbor izroči vsem poslanskim klubom v upoštevanje.

— 42letnico prosvetnega delovanja praznuje urednik Narodne Prosvete, učitelj v pokouju Staniša Stanišić. »Narodna Prosveta« posveća temu jubileju dolg uvodnik in spomni naj se redkega jubileja tudi naš list. Stanišić je rojen v Užici leta 1866, in je že leta 1884. bil stalen učitelj. Njegovo delovanje v šoli ga je vodilo po mnogih večjih in manjših krajih Srbije, dokler ni leta 1913. postal šolski nadzornik in deloval do leta 1926. — torej polnih 42 let. Tudi vojna mu ni prizanašala. Vse grozote iste je moral pretrpeti — sam je prehodil trnjevo pot preko Albanije in izgubil med vojno sina in hčer. Na književnem polju se je ves čas zelo mnogo udeleževal in je sedaj urednik »Narodne Prosvete«. Za svoje delo je bil odlikovan z redom sv. Save IV. in V. reda. V delu je iskal uteho in njegovo delovanje je rodilo obilen sad, kar mu je gotovo v največje zadovoljstvo. Ob njegovem jubileju pa mu tudi slovensko učiteljstvo najiskrenejše čestita!

— Stanje UJU Poverjenjstvo Beograd je največji in je na tem teritoriju uslužbenih 9605 učiteljev(ice). V UJU je več njenih 6200—6400 učiteljev(ice). Neorganiziranih je 30%. — Poverjenjstvo Zagreb šteje 4258 uslužbenih učnih oseb, a od teh 2500—2988 včlanjenih v UJU. Od v UJU neorganiziranega učiteljstva je 600—900 učiteljev(ice) udruženih v »Savezu hrvatskih učit. društva«. — Poverjenjstvo Sarajevo ima 1275 učiteljev(ice), od teh 720—750 članov UJU. Neorganiziranih je 41%. — Dalmatinsko poverjenjstvo šteje 1166 nastavljenih učiteljev(ice) in od teh 750—850 organiziranih v UJU. Neorganiziranega učiteljstva je 31%. — Na teritoriji ljubljanskega poverjenjstva je nastavljenih 3600 učnih oseb in je od teh organiziranih v UJU 2700—3000. To je najboljšje organizirano poverjenjstvo, ker je izven organizacije komaj 17% učiteljstva. V tem letu je imelo to poverjenjstvo zelo lep uspeh. Drugo udruženje učiteljstva v Sloveniji »Slomškova zveza« je pristopilo k UJU in je s tem vzpostavljena pot za skupno delo. Na žalost se tu in tam pojavlja pri nekaterih društvenih tendenca izstopanja iz UJU, ampak so to le maloštevilni slučajji, ki jih Izvršni odbor ne more upoštevati, dasi stoje v celoti na našem programu. V Ljubljani je poverjenjstvo UJU in le potom tega se more stopiti v stik s centralo UJU. — Iz »Narodne Prosvete«.

— Slušatelj višje pedagoške šole so poslali deputacijo k predsedniku vlade, ki je bila od istega sprejeta 7. t. m. Intervencijali so v zadevi zadnjega reduciranja šole.

— Predsednik UJU tov. Vlad Petrovič je bil 7. t. m. pri g. prosvetnem ministru radi intervencije o proračunu za Višjo pedagoško šolo.

— Utrditve uradniške organizacije v naši državi. V nedeljo, dne 6. t. m. se je vršil občni zbor »Saveza javnih namještenika i umirovljenika v Zagrebu«. Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je poslala na ta občni zbor dva delegata, ki naj skušata urediti nesoglasja, ki so nastala na skupščini »Glavnega saveza« med istim in Zagrebškim Savezom. Na podlagi stvarnih podatkov, ki sta jih prejela slovenska delegata, se bode stvar razčistila in s tem utrjena uradniška organizacija v naši državi.

— Člani prosvetnega odseka. Za izredne člane prosvetnega sveta izvoljeni so med drugimi tudi g. Josip Skavič, prof. iz Zagreba, g. Vlado Petrovič, predsednik UJU in Peter Vuksanović, učitelj.

— Nagrade veroučiteljev. Vsi nestalno nastavljeni veroučitelji meščanskih šol dobe nagrade za učne ure od 1. aprila do 31. decembra 1926. Predložiti morajo seznam, in sicer ločeno za dobo od 1. aprila do 30. junija in od 1. septembra do 31. decembra 1926.

— Izenačenje pravopisa. V prosvetnem ministrstvu se v kratkem zopet sestane komisija, ki se je bavila že lansko leto z zamenjavo izenačenja pravopisa srbohrvatskega jezika. Prosvetni minister pripisuje tej zadevi veliko važnost, ker se kaže čedalje večja potreba enotne terminologije v šolah in učnih knjigah.

— Potne pristojbine državnih nameščencev. Z zakonom, objavljenem v »Službenih Novinah« št. 278 z 1. 1926. so bile zvišane dnevnice oficirjem in vojaškim uradnikom. Najnižja dnevica oficirjev znaša 100 Din, a pri višjih oficirjih 170 Din. Ker pa se istočasno niso zvišale dnevnice ostalim državnim nameščencom upravljeno protestiramo proti takemu zapostavljanju in zahtevamo, da se to zgodi v najkrajšem času ter izda uredbu o potninah tudi za civilne državne uradnike.

— Pevska društva, pevski zbori, pevci in pevke, prijatelji naše pesmi! Naročite se na »Zbore«, mesečno revijo za novo zborovsko glasbo z glasbeno-književno prilogo! Pošljite naročnino v znesku 40 Din čimprej, da bo uprava lahko ugotovila število naklade. Lanskim naročnikom smo v zadnji številki priložili polonice. — Naslov: uprava Zborov, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Če bi se na »Zbore« naročile vse učiteljske in šolske knjižnice, bi list izvrstno podprle!

— III. književna tombola Jugoslovenske Maticice, ki je zbranje prične neklicno 4. marca t. l., obsega sledeče dobitke: 150 amb a šest knjig, 120 tern a deset knjig, 80 kvatern a štirinajst knjig, 50 činkvin a sedemnajst knjig in 5 tombol a sedemnajst knjig in knjige po prosti izbiri od zneska 600 Din do zneska 1200 Din. Glavni dobitki obsega vseh 46. letnikov »Ljubljanskega Zvona« in ima veliko raritetno vrednost. Tombolske tablice a 3 Din so napro daj pri vseh šolah in vseh podružnicah Jugoslovenske Maticice v Sloveniji.

— Narodne knjižnice in čitalnice. Odsek za nar. prosvetljanje je pokrenil potom šolskih nadzornikov akcijo za ustanavljanje narodnih knjižnic in čitalnic v Srbiji, Bosni in drugih krajih, posebno pa tam, kjer je še mnogo prebivalcev nepismenih. Po odobritvi proračuna bo nakazana v to svrhu podpora.

— Ustanove vdovam in sirotam državnih nameščencev. Hranilni in posojilni konsorcij javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1927. iz sklada Ivana Rostana 15 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščenjih. Prošnje naj se pošljejo na upravni odbor konsorcija do 1. marca 1927. Priloge naj prošnjam prilože ob občinskega ali župnijskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne ali pa radi boleznij in onemoglosti nesposobne za pridobivanje.

— Koledar Nabavljajlnih zadrug državnih uslužbencev v Sloveniji za leto 1927. je izšel v samozaložbi v Ljubljani. Izven koledarskega dela vsebuje poleg drugih tudi dva članka prav dobre gospodarske vsebine, in sicer »Dobri in slabi družniki« in »Narodno gospodarska razmotrivanja na sedanje razmere in potrebe v bodočnost«.

— V proslavo 25. oziroma 30letnice zadrugne in kulturnega delovanja gosp. Ivana Rostana, finančnega računskega nameščenika v Ljubljani, je podalo uredništvo Koledarja nabavljajlna zadruga pregled njegovega marljivega delovanja na zadrugnem in kulturnem polju. Koledar je z ozirom na dobro vsebino priporočljiv posebno onim, ki se zanimajo za zadruga vprašanja, učiteljstvo pa posebno zaradi sodelovanja pri nabavljajlnih zadrugah drž. nameščencev.

— Patriotsko zavednemu učiteljstvu! »Jadranska Straža«, društvo, ki stremi za tem, da širi propagando za naše, za državo v gospodarskem in obrambnem oziru tako potrebno morje, brez katerega nobena civilizirana, kulturna država ne more obstati, priredi dne 24. t. m., t. j. na debeli četrtek »Veliki ples v slovenskih nošah«, katerega se, po dosedanjih prijavah, udeležijo bratje in sestre iz vseh pokrajin naše države ter slovenski bratje izven nje. Slika, ki jo bo nudil ta večer, bo edina te vrste in bo ostala vsakemu v najlepšem spominu. Plesali se bodo tudi slovenski plesi. Vse te lepe slovenske noše, ki bodo tu zbrane, bodo dale plesu ono obilježje, katerega zahteva značaj društva, ki ga priredi. Ta večer bo sestanek vseh plemen v državi in slovenskih bratov izven nje, bo to manifestacija slovenske bratske vzajemnosti in patriotske misli. Obračamo se na naše učiteljstvo v mestih in po deželi, da se v čim večjem številu udeležijo tega večera, in sicer ako je le mogoče, v narodnih nošah, drugače pa v civilni. Ples se vrši v »Unionu« in začne ob 9. uri. Da si prihranimo drago poštino, prosimo da smatra naše učiteljstvo ta poziv kot — vabilo.

— Zahvala. Podpisani sem prejel od tukajšnjega šolskega upravitelja Frana Pogachnika za leto 1926. lepo darilo 1000 Din, ki jih je zbral za šolsko mladino naš marljivi »Šolski odera«. Za gmotno podporo se v imenu dece prisrčno zahvaljujem našemu zavednemu učiteljstvu, vrlim fantom in dekletom, ki pri vseh prireditvah sodelujejo. Želim, da prosvetno delo uspeva, se krepi in raste v korist našega okoliša. — Št. Vid Grobelno, dne 7. svečana 1927. — Jernej Cerovšek, načelnik krajnjega šol. sveta.

— Vljudna vprašanja. (Dopis iz mariborske oblasti.) 1. Kaj dela naša šolska Matica? Ali ne smemo vse leto naš slišati o naši prvi šolski družbi? Ali bi nas ne mogla sproti informirati o njenem delovanju ali nedelovanju. Prosimo malo informacij, ker Schreinerjeva ustanova je za nas eminentne važnosti. 2. Ko smo bili še »dva naroda«, nas je Slov. Šol. Matica pripeljala tudi pod okrilje Hrv. knjiž. zbora in to za polovično ceno. Danes, ko smo baje en narod, pa ne vemo, ali sploh še Hrvški knjiž. zbor obstoja, kaj še, da zvezmo kaj o njegovih publikacijah. 3. Bešeški Slovenci so si ponatisnili naše Sveto pismo, ker so smeli rabiti le doma tiskane knjige. Ker so v Italiji slovenske šole za tvorjene, jim je sv. pismo odveč, zato so si nekateri naši trgovci preskrbeli sv. pismo iz Benečije in ga prodajajo tu polovico ceneje od našega sv. pisma. Sedaj pa pride prosvetni oddelek in zaukaže učiteljstvu, da vsa ta sv. pisma konfiscira. Ali ne smejo dobiti učencev v roke knjig, ki so dobesedno iste vsebine, le da so polovico cenejše? Kdo more braniti staršem, da preskrbe otrokom cenejše knjige vsaj za domačo rabo, Prosimo odgovora. 4. Krajni šolski sveti pošiljajo polovico šolskih glob na sresko poglavarstvo. Prej za učiteljice ženskih ročnih del, sedaj pa jih nimamo; za koga pa sedaj?

— Spremne listine pri preselitvah učencev. Prosvetni oddelek pri velikem županu ljubljanske oblasti je odredil z odlokom P. br. 1308 z dne 9. februarja 1927, da priklopi odslej pri preselitvah učencev vsak šolski upravitelj k običajnim zadevnim listinam tudi vse zvezke preselivskega se učenca, ker pismeni izdelki najboljše počitujejo učencev značaj in zmožnosti in ker služijo novemu učitelju v orientacijo glede znanja preselivskega se učenca in ker se dalje s tem učenec tudi obvaruje izdatkov za nove zvezke.

Boj za svobodo in neodvisnost učiteljskega stanu.

— e Pred seboj imam 13 dopisov — ne srečno število — bivših članov in članic našega društva, v katerih javljajo svoj izstop iz društva, oziroma iz poverjenjstva UJU. Interesantno je, kako nekateri motivirajo svoj izstop, iz česar se da sklepati, da nimajo najmanjšega smisla o pomenu stanovske organizacije in da ne znajo ločiti stanovske od politične organizacije, čeravno je bilo o tem že toliko razprav. Izmed vseh teh 13 članov pa se je eden najbolj odrezal in res odkritosrečno povedal zakaj ne more biti več član UJU z besedami: »Ker ne morem z nekaterimi, sedaj v sreskem učiteljskem društvu včlanjenimi člani — tako prisrčno občevati, kakor bi bilo to v društvu med člani na mestu, izjavljam, da po 19 letih — z današnjim dnem — kot član — izstopam iz društva, kar naj se blagovoli vzeti na znanje.«

S temi besedami je povedal vse, in sicer, da on hoče občevati in se organizirati le s svojimi političnimi somišljeniki. Njemu je na ta način kravji mešetar več, ki je njegovih političnih nazorov, nego učitelj nasprotnega polit. naziranja. Lepšega spravevala si ni mogel dati sebi in vsem onim, ki tvorijo kader separatistične organizacije. Mi mu moramo biti le hvaležni za to odkrito priznanje, ne vem pa, če mu bodo hvaležni njegovi sočlani, ki jih je kompromitiral in desavuiral radi narodnega in državnega edinstva.

Neka druga bivša članica komentira svoj izstop takole: »Dokler se zopet (?) ne uvede prva točka o državnem in narodnem edinstvu v naš program, izstopim iz organizacije UJU kot članica.«

Tej se je gotovo pokazal v sanjah jugoslovenski Belcebub in ji pokazal program prejšnjega (?) UJU, kjer je videla v prvi točki pravil napisano z debelimi črkami »narodno in državno edinstvo«. Drugače si ne moremo misliti — o uboga šentforijanška dolina. Niti leta 1920. ne pozneje niso vnesli v pravila UJU narodnega in državnega edinstva, šele sedaj so se ga spomnili z motivacijo, da preprečijo vstop v UJU članom bivše Slomškove zveze. S tem so dali vsemu politično kopito.

Rekord pa je odnesel en član s tem, da je s sedanjim izstopom že trikrat zatajil organizacijo, kakor Judež Iskarijot Kristus, prvič bivšo »Zavezo«, drugič »Slomškovo zvezo« in tretjič UJU. — Josip Macarol.

Nova napredovanja, imenovanja, upokojitve itd.

— i Upokojitve, Upokojeni so: Ivan Pilgram, Ivana Jamšek, Ana Saršenšepic, Marjeta Podkrajšek, Josip Čuček, Ana Steska, Josip Widmoser, Melhior Ranteš.

— i Novi sreski šolski nadzorniki. Imenovani so za sreske šolske nadzornike: za ljubljansko okoliclo Miroslav Pretnar; za Kamnik Gustav Lukežič; za Črnomelj Ciril Vizjak; za Mursko Soboto Gustav Čizek; za Konjice Božidar Gselman; za Celje Richard Pestevšek.

— i Za upravitelje osnovnih šol so imenovani: V Mostah Janko Grad; v Dolnji vasi Mirko Kosin; za veroučitelja v Ljubljani Fran Smid in Feliks Tavčar.

— i Imenovanja: V Reko, srez Laško Antonija Ježovnik. V Dalnjo vas-Lavercia Zora Kosin. V osnovni šoli v Beogradu Ana Budz.

Učiteljski pravnik.

— § Cl. 100. urad. zak. Sreski šolski nadzornik — nadzorovanje svoje žene-učiteljice in sorodnikov. Ker se slučajji, da so sreski šolski nadzorniki v svoji službi v neposrednem službenem razmerju s svojimi sorodniki in celo s svojo ženo, je odločil g. po. monik ministra prosvete z odlokom O. N. br. 40.000/26. od 31. januarja 1927 v interesu službe in v smislu čl. 89. urad. zakona:

1. da na šolah, kjer službujejo žena ali sorodniki sreskega šolskega nadzornika nasteti v čl. 100. urad. zakona, ne vrši predpisane nadzorovanja in ocenjevanja ta sreski šolski nadzornik, temveč oblastni šolski nadzornik dotične oblasti, odnosno oseba, ki jo za to določi ministrstvo prosvete;

2. da vse osebne zadeve dotičnega učiteljstva, ki bi jih imel reševati v smislu pravilnika P. br. 4151 od 9. aprila 1925 sreski šolski nadzornik, rešuje zanje oblastni šolski nadzornik dotične oblasti, odnosno oseba, ki jo za to določi ministrstvo prosvete;

3. istotako vodi proti njim disciplinsko preiskavo, odnosno urejuje spore med tem učiteljstvom oblastni šolski nadzornik ali za to pooblaščen oseba.

— § Odtegljaji zneskov za naravno stanovanje. Računovodstvo delegacije ministrstva financ sporoča, da odteguje gornje zneske od 1. maja 1924 dalje na podlagi člena 39. uradniškega zakona.

Vestnik upokojencev.

— up Društvo upokojenega učiteljstva v Ljubljani izplača po smrti vsakega pravega društvenika tolikrat po 5 Din posmrtnine, kolikor šteje društvo ob času smrti društvenikov — torej sedaj 1755 Din, ker ima društvo 351 društvenikov. Novi društveniki morajo plačati pri sprejemu vpisnine itd. 25 Din, razen tega še zaostala društvena vplačila — od začetka drugega leta njih upokojitve. Soproge upokojenih učiteljev se sprejemajo pod istimi pogoji. Vabimo k vstopu v naše društvo. V prigrisatvi je naznačiti rojstni dan in dan upokojitve, kakor tudi potrdilo, da so zdravi. — Odbor upokojenega učiteljstva v Ljubljani, dne 5. februarja 1927. — Predsednik: Ivan Lokar.

Prosveta.

IZVENSOLSKO DELO UCITELJSTVA.

Sklep O. Z. državnih nameščencev, da naj izstopijo vsi državni nameščenici iz kulturnih društev, in odlok ministrstva prosvete, ki priporoča dejstvovanje učiteljstva izven šole, nam daje povod, da se oglasa učiteljstvo in pove svoje mnenje o izvenšolskem delu, ki je ravno tako potrebno, kakor delo v šoli.

Najvažnejša leta za vzgojo dece.

Vidimo, posebno na deželi, kako se naše težavno delo v šoli, v pošolski dobi od nepoklicanih ljudi uničuje. To je le mo goče, ker prepušča učiteljstvo mladino v letih, ko se prebuja, ko pričinja živeti samostojnejše življenje, samo sebi ali pa ljudem, ki imajo kake sebične ali politične namene.

Vemo, da so »nora leta«, t. j. doba nekako od 16.—19. l., najvažnejša leta v vzgoji vsakega človeka. V tej dobi je, bodi fant ali punca, dovzeten za vse, za dobro ali slabo, kakor nikoli poprej. Ne bom popisoval duševno preobrazovanje vsakega posameznika, ker se lahko vsak spomni na svoja leta nazaj, kako se je vzgajal, kdo je najbolj vplival nanj, ali profesor pedagogike, zgodovine, jezika, godbe, ali romani, ali družba, ali kako nežno bitje. Prepričan sem, da bo vedel vsakdo za sebe najbolje, kakor tudi, da so vplivale poslednje tri »vzgojne institucije« bolje kakor prve.

Iz tega sledi, ako hočemo imeti trajne uspehe šolskega dela, ga moramo nadaljevati tudi z vzgojo v pošolski dobi učenca in ker je družba važen vzgojni faktor, prenesi učitelj svoje delovanje tudi v društva. Tukaj se zbirajo enako misleči, ako si njihovih misli, bodeš vedno dobrodoščel med njimi, oni te bodo vzbujali in postaneš jim duševni vodnik in šele tedaj postaneš pravi učitelj.

Kje naj učitelj deluje?

Ne bom našteval v katerih panogah in v kakih društvi se uveljavljaj, ker bi moral kako važno društvo prezrati ali kako navedel preveč. Sodeluj v društvi, do katerih imaš veselje in si zmožen dela v njem, kajti strokovna zmožnost, resnost, veselje do dela in vztrajnost so predpogoj uspehov. Ako tega nimajo, je bolje, da se ne uveljavljaš v izvenšolskem delu, ker lahko več škoduješ kakor koristiš. Nekateri mislijo, da se naj učitelj uveljavlja le v društvi, ki so politično nevtralna. To mnenje je popolnoma napačno. Prvič, je teh društev jako malo. Drugič, ker smo Slovenci politični fanatiki, ki znamo vsako društvo razkričati za »versko« ali »brezversko« in s tem že dobi politični pečat. Smo svobodni državljani, ki imamo kot taki tudi po zakonu pravico se politično udeleževati. Ako se sme vsak, od najvišjega duhovnika, do zadnjega delavca, zakaj bi se ne smel učitelj!

Delaj iz idealnega prepričanja.

Ne pričakuj za delo plačila niti v novcu niti v priznanju tvojih zaslug od nikogar. Zavedaj se, da se nesebično požrtvovalno delo za narod ne da poplačati niti z denarjem niti z priznalnimi dekreti. Napredek v